

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	2
Årsmødet 1996	3
Slægtsgården Vindumovergaard	7
Sallerup Driftsfællesskab I/S	10
Nyt fra kredsene	10-11
Rådighedsindskrænkninger	12
Landbrug i New Zealand	14
Middelalderfest	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

Juni - juli 1996

Nr. 322 - 54. årgang

Grarupgård. Omkring 300 medlemmer af Dansk Slægtsgårdsforening var samlet i haven. I dagens anledning havde familien Fromm hejst det flag, som gården fik af Familie Journalen i 1941, dengang ugebladet hædrede de ældste slægtsgårde med et flag.

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænget 9, 2840 Holte,
tlf. 42 80 25 37. Træffes bedst tirsdag og efter kl. 17.
Postgiro nr. 8 08 31 42

Ejendomskonsulent:

Anders Frederiksen, Søndertoften 17, 9500 Hobro,
tlf. 98 51 10 25. Telefax 98 51 16 16

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gårdejer Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf. 64 85 11 74

Næstformand:

Gårdejer Peder Møller Frifelt,
»Lindegård«, Tyndkærvej 7,
6823 Ansager, tlf. 75 24 30 87
(Formand: Bladudvalget)

Gårdejer Vagn Mathiasen,
»Solgaard«, Toeltvej 4, Langerød,
3480 Fredensborg, tlf. 42 19 38 37
(Formand: Nordsjællandskredsen)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Gårdejer Poul Ancher Hansen,
»Stensebygaard«, Stensebyvej 23,
3730 Nexø, tlf. 56 48 84 60
(Formand: Bornholms Amt)

Gårdejer: Jens Peter Hansen,
»Skovgaard«,
Ty-Hastrupvej 10 B, 4690 Haslev,
tlf. 53 68 12 67

Gårdejer Arne Højland,
Bakkedraget 3, 4270 Høng,
tlf. 58 85 28 41
(Formand: Vestsjællands Amt)

Gårdejer Meta Larsen,
Kornagervej 54, 4640 Fakse,
tlf. 56 73 09 20
(Formand: Sjælland-Syd)

Proprietær Jens Peder Skov Jensen,
»Hobygården«, Hobyvej 37,
4983 Dannemare,
tlf./fax. 53 94 41 63
(Formand: Udvalget for økonomiske
og landbrugsmæssige sager og
Lolland-Falster afd.)

Gårdejer Poul Mahler,
»Egbo«
Sandager Kirkevej 30, Sandager,
5610 Assens, tlf. 64 79 10 20

Gårdejer Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelby 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsen)

Gårdejer H.C. Clausen,
»Holmbogaard« Langbro 2 A,
Ullerup, 6400 Sønderborg,
tlf. 74 46 12 86
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Ernst Plagborg,
Lindevej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Gårdejer Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrumsgager Hovedgaard,
Skrumsgagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Gårdejer Mads Andersen,
Skårupvej 4, Hanning, 6900 Skjern,
tlf. 97 36 20 74
(Formand: Ringkøbing Amt)

Gårdejer Oluf Føns Knudsen,
Ribevej 88, Ødsted, 7100 Vejle,
tlf. 75 86 50 29
(Formand: Vejle Amt)

Gårdejer Anders Knudsen Pedersen,
»Kjærsgård«, Skadholmsvej 5,
Gjerbøl, 7752 Snedsted,
tlf. 97 93 42 71

Gårdejer Jen Skytte,
»Aldruggaard«
Aldrupvej 3
8860 Ulstrup
(Formand: Midtjysk kreds)

Gårdejer Henry Slemming,
»Ryttergaarden«,
Hammelevvej 23, Hammelev,
8500 Grenå, tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalget
og Århus Amt)

Gårdejer A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3 b, Grydsted,
9240 Nibe, tlf./fax. 98 35 16 03
(Formand: Himmerlandskredsen)

Gårdejer Esben Saksager,
Lindager 6
9760 Vrå, tlf. 98 98 85 68
(Formand: Vendsysselkredsen)

Gårdejer Ingrid Houbak,
»Gedemaalsgaard«,
Sakstrupvej 32, Bjergby,
9800 Hjørring, tlf. 98 97 10 36

Formanden skriver:

Grundlovsdag med høj sommerhimmel og temperaturer der lokker det lette sommertøj frem ved grundlovs møderne landet rundt. Så ved vi, det er sommer i Danmark.

Efter en lang og kold vinter er det balsamisk at opleve solen, når den er bedst, men grundlovsdagen er også velegnet til at stoppe op og fundere over det lille dejlige land, vi lever i.

Vi er slemme til at brokke os, men vi ved jo inderst inde, at vi har det meget bedre end de allerfleste befolkninger, og ikke mindst den politiske frihed, som vi ved er ukrænkelig, bør vi skønne på.

Vor nuværende grundlov er 43 år gammel, og har virket i en periode med en udvikling der overstiger alt hvad tidligere tider har kunnet fremvise, og det er næppe mange der for alvor mener, at tiden er løbet fra grundloven, og jeg glæder mig over at grundlovens fædre i 50'erne var fremsynede og forstandige.

I min beretning på årsmødet nævnte jeg nogle eksempler på lovgivning, der går tæt på grundloven, ikke mindst lovgivning der berører landbrugets forhold omkring vandløbsbræmmer og engarealer, hvor der sker en erstatningsfri inddragelse af dyrkningsrettigheder.

Her er nogle ting der må afklares ved domstolene, og jeg forventer at vore generelle organisationer snarest drager omsorg for at disse ting prøves.

Vort årsmøde i og omkring Christiansfeld var begunstiget af det skønneste sommervejr, og jeg tror at de næsten 300 deltagere i søndagsudflugten alle havde en dejlig dag med nogle spændende gårdbesøg.

Vi skylder en stor tak til vore værter i Haderslevkredsen for et veltilrettelagt årsmøde, men også en stor tak til vore trofaste medlemmer der år efter år slutter op om vort årsmøde, og en velkomst til de mange nye der deltog. Jeg håber det giver lyst til at deltage i fremtidige årsmøder.

Tak til alle der har ydet en indsats, og på gensyn på Falster i maj 1997.

God sommer!

Med venlig hilsen

Carl Martin Christensen.

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16 eller
86 48 34 44, lokal 35
(onsdag kl. 11-15), fax 86 48 41 82

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard,
Fløjstrupvej 29, 8900 Randers,
tlf. 86 49 43 03

Dr. phil Jens Chr. V. Johansen,
Dalgas Boulevard 72, 3.tv.,
2000 Frederiksberg

Else-Margrethe Ransy,
Udbygade 19, 2200 København N,
tlf. 35 37 73 22 kl. 18-21
(fortrinsvis folketællinger)

Redaktion:

Ole G. Nielsen,
Lundforlundvej 8, 4200 Slagelse,
tlf./fax. 53 58 40 16

Nr. 323 udkommer omkring 20. august.
Stof til dette nummer skal være hos
redaktøren inden den 20. juli.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Korsør Bogtryk ApS
4220 Korsør, tlf. 53 57 79 43
Fax 53 57 36 35

Slægtsgårdsforeningens ÅRSMØDE 1996

Årsmødeltagerne bliver budt velkommen til Højtoftgaard af Jørgen Peter Jensen

Arsmøder skaber venskaber, og for mange er årsmødet den eneste gang om året, hvor man ser disse venner. Derfor var det dejligt, at Haderslevkredsen havde taget den gode skik op og indbudt til formiddagskaffe på en slægtsgård.

Man får dels lejlighed til at se en slægtsgård mere, dels får man god tid til at hilse på hinanden. Stemningen formiddagen før årsmødet er altid festlig, det er blanding af gensynets og forventningens glæde.

Mange havde fundet vej til **Højtoftgaard**, hvor Jørgen Peter, Elise og Jens Erik Jensen tog imod.

Jørgen Peter Jensen bød velkommen og fortalte om gården, slægten og landbruget.

Derefter kunne man se sig om i stuehuset og staldene, og i haven ventede kaffen med nybagte brød. Landsformanden takkede for gæstfriheden og overrakte Jørgen Peter Jensen et Slægtsgårdsdiplom.

Efter denne vellykkede begyndelse vendte man sig mod Skamlingsbanken, hvor selve årsmødet skulle afvikles.

I den smukke Kongesal på Restaurant Skamlingsbanken blev **generalforsamlingen** afholdt.

Efter formanden - Carl Martin Christensens velkomst fik formanden for Haderslevkredsen Elise Jensen ordet hun bød velkommen og sagde bl.a. at kredsbestyrelsen glædede sig over, at så mange havde taget imod indbydelsen.

Derefter valgtes borgmester Jørgen From til dirigent. Borgmesteren fortalte kort om Christiansfeld Kommune. Den var dannet i 1970 af 11 sogne. 8 sogne fra den gamle zone 1 og 3 sogne var af «de 8 sogne», som lå nord for grænsen. Skamlingsbanken ligger i kommunens yderste hjørne, og få meter fra mødestedet er skellet til nabokommunen og Vejle Amt.

I sin **beretning** sagde formanden Carl Martin Christensen bl.a.:

Dansk Slægtsgårdsforening har gennemlevet et helt normalt år, hvor vore kredse har et godt aktivitetsniveau, og hvor vore medlemmer får det de forventer, nemlig spændende og oplevelsesrige arrangementer udi det landbrugsfaglige, men også mange andre spændende ting har slået an i de enkelte kredse, såsom teater og koncertarrangementer. Det er herligt.

Carl-Martin Christensen

I hovedbestyrelsen drøfter vi den almindelige udvikling i landbruget, og er altid parate til at udtale os om de problemer der måtte rejse sig. Jeg kan vel godt her sige, at vi ikke er enige om alt, og at der udveksles synspunkter, også med store bogstaver, men det er vel et sundhedstegn, og en styrke for foreningen, at der alligevel kan opnås enighed om afgørende spørgsmål.

De enkelte udvalgsformænd vil senere aflægge deres beretninger, så deres områder skal jeg udelade. Om vores ejendomsrådgiverens virksomhed kun dette, at Anders Frederiksen fortsat arbejder for os, men han har af forskellige årsager valgt at trappe ned, hvilket betyder, at vi nu indleder et samarbejde med Vestsjællands landboforening, med henblik på at betjene vore medlemmer øst for Storebælt.

Når bønder mødes, taler vi om vejret, og jeg skal ikke her afholde mig fra det. Efter 9 måneder med regnunderskud, var det vel forståeligt, at vi alle sukede efter regn, og så fik vi det. Det var da herligt med 50 mm midt i maj til de tørre marker, og se hvor det hjalp.

Majs kulde gør laderne fulde, og med sommertemperaturer i de kommende dage, er alt optimalt.

Sammenholdt med en god høst sidste år, og nogle fornuftige svinepriser i år, er der kun kvægsektoren der mangler lidt, og ikke mindst de sidste måneders kogalskab, og den deraf følgende presseglæde, skaber mange problemer.

Debatten om kogalskab, er måske kun en forsmag på, hvad et fødevarerproducerende erhverv kan komme ud for af hysteri omkring fødevarerne og dens kvalitet.

Tilsvarende problemer er der med drikkevandskvaliteten, hvor diverse laboratorier, danske som udenlandske, står på nakken af hinanden for at udvide programmet for pesticid undersøgelser. I år er det 28 pesticider man undersøger for næste år måske 42, og hvem ved hvor vi havner? Måske 100 stoffer! Når man så spørger teknikkerne, hvor mange af disse stoffer der er naturligt forekommende, er svaret en hovedrysten.

Uanset kvaliteten af vores grundvand, vil der altid med moderne udstyr kunne findes spor af forskellige ting. Derfor tror jeg, vi havner der, hvor drikkevand hentes henne i Brugsen, eller hvor vi gør vore indkøb. Det er ikke udtryk for forurening, men for hysteri.

Dengældende landbrugslovgivning, som Dansk Familiebrug har et stort medansvar for, der bl.a. kræver arealtilpasning for de større produktionsejendomme, bevirker, at der for øjeblikket sker en strukturudvikling i Dansk landbrug, der er hurtigere og voldsommere end nogensinde. Ingen vil vel tiltro familiebruget eller regeringen et ønske om denne udvikling, men det bliver resultatet, når man lovgiver ud fra ønsketænkning og politisk ideologi, og glemmer realiteternes verden.

Med denne lovgivning lægger man gift for unge landmænds muligheder for at etablere selvstændig produktion. Det er alvorligt i en tid, hvor samfundet skrigger på unge, der vil etablere selvstændig virksomhed.

Man har på det sidste oplevet nogle uventede konsekvenser af naturbevaringslovgivningen. Hvis en landmand har en mark liggende i vedvarende græs i en årække, må han konstatere, at når der er gået 7 år, må han ikke længere pløje marken.

En sådan lovgivning er lig med ekspropriation af dyrkningsrettigheder, og dermed på kant med grundlovens bestemmelser om ejendomsret.

Dette problem må vore generelle organisationer snarest søge indbragt for domstolene, for at få afklaret!

Et lignende problem har vi omkring vandløbsbræmmer, hvor der rent faktisk er foretaget en erstatningsfri ekspropriation af dyrkningsrettigheder, og også her er der behov for en retslig afklaring.

Landbruget må kræve, at der sker en afklaring af juraen, for at sikre den fortsatte fornuftige landbrugsdrift.

Lad mig midt i harmen understrege, at danske landmænd ønsker mere end nogen anden i dette land, at beskytte det miljø, vi omgiver os med, men vi skal også kunne producere på rimelige vilkår.

Der tales fortsat meget om CO₂ problemer, og vi har en biohandlingsplan, som fortæller at landbruget har 1,2 mill. tons halm til rådighed for halmvarmeværker, men ingen ønsker åbentbart for alvor at udnytte denne enorme energiressource, som landbruget stiller til rådighed.

Det er åbentbart vigtigere at få brændt vore reserver af naturgas af hurtigst muligt, for at få afskrevet nogle meget store og økonomisk tvivlsomme investeringer.

Iøvrigt er det jo en kendsgerning, at da man vedtog naturgasprojektet i 1976, besluttede man dermed indirekte, at enhver form for energipris var politisk fastsat i en 30-årig periode, nemlig i gasanlæggets afskrivningstid.

Dansk Slægtsgårdsforening står bag den siddende formand i De danske Landboforeninger, men vi har også ret til at påvise urimeligheder.

De danske Landboforeninger kommer til at betale for den nye struktur. Det havde været klogt at have haft delt formandsposten for Landboforeningerne og præsidentposten for Landbrugsrådet, for så kunne landboforeningerne have talt med klar stemme.

Ikke om krumme agurker, men om EU som en sikkerhedsfaktor i Europa, og dermed om den åbenhed over for de nye demokratier i Østeuropa som er bydende nødvendigt.

Lad mig slutte med en tak for godt samarbejde til hovedbestyrelsen, og alle vore bestyrelser i kredsene rundt i landet. Tak for jeres indsats. Det er jer der har den løbende kontakt med vore medlemmer, og i gør et godt stykke arbejde. Tak for det.

Også en tak for godt samarbejde med vore medarbejdere i arkiv, blad, ejendomsformidling og ikke mindst Inger i det rent praktiske. I gør alle et godt job, og det er rart at vide at tingene bliver gjort med ildhu og interesse. Tak for det.

Formanden for **arkivudvalget** Henry Slemming sagde i sin beretning, at Bo Johansen var fratrådt og i stedet er ansat dr. phil Jens Chr. V. Johansen, som vil varetage gård- og slægtsundersøgelserne.

Arkivet har fået et velfungerende EDB-anlæg med gode registre over arkivet. Arkivet har det godt på Gammel Estrup og Slægtsgårdsforeningen er repræsenteret på Landbrugsmessen på Gammel Estrup.

Arkivar E. Overby redegjorde for de mest omfattende afleveringer, og oplyste, at lokalhistoriske arkiver kan købe fotokopier af de arkivalier, som må have interesse. Den lange vinter har reduceret besøgstallet, men der har været flere slægts- og lokalhistoriske foreninger på besøg.

Formanden for **bladudvalget** Peder Møller Frifelt aflagde denne beretning:

Beretningen skal begynde med en tak til medlemmer, der år efter år sender artikler, beretninger og billeder, der sammen med vores flittige redaktørs produktion, udgør sikkerhed for, at der altid er stof nok at vælge imellem.

Peder Møller-Frifelt

Det er også med tilfredshed, jeg konstaterer, at omkostningerne vedrørende bladet er uændret. Det får mig til at lave et lille regnestykke. Bladet kommer 6 gange årligt i et oplag på ca. 2.500 stk. Det giver 15.000 stk. pr. år. De samlede omkostninger er godt 124.000 kr. pr. år. Det giver ca. 8 kr. pr. blad. Prøv at sammenligne med hvad blade og tidsskrifter ellers koster!

Vi har i år et jubilæum, idet det er 10 år siden vores redaktør Ole G. Nielsen overtog hvervet. Jeg skrev i Slægtsgårdsbladet august 1986, at det var bladudvalgets overbevisning, at Ole G. Nielsen ville være en god medarbejder for Slægtsgårdsforeningen i almindelighed og for bladet i særdeleshed! Dette fromme spådomsønske har vores redaktør i fuldt mål opfyldt. Hans paratviden

er formidabel, ikke mindst hvad landsbykirker og herregårde angår, og hvad vi end har bedt ham om, angående bladet, årsmødet, Slægtsgårdsrejser, foredrag i lokalforeninger og mange andre ting, har han altid sagt ja med et smil. Så mit fromme ønske ved 10 års jubilæet er, at der siden må blive et 25 års jubilæum.

Jeg vil slutte denne min sidste bladudvalgsberetning med en tak til de mange, jeg har haft kontakt med i Slægtsgårdsforeningen i de 23 år i Hovedbestyrelsen. Det er blevet en betydningsfuld del af min tilværelse!

Lad mig holde med at citere de sidste linier af det digt Johs. V. Jensen lod en gammel spillemand slutte med:

*Fowal og tak, bette I!
A ga' jer, hvad A ku gi'
Og tøv I et om musikken,
da warét skåd- for nu gikén!*

Jens Peter Skov Jensen, der er nyvalgt formand for **Udvalget for økonomiske og landbrugsmæssige forhold** indledte med at sige, at han ikke havde meget at sige, for deltagelsen i høringen om landsbyerne blev ikke til noget p.g.a. snestormen i februar, men formanden sagde, at der var nok for udvalget at tage fat i.

Under den efterfølgende debat tog **Vagn Mathiasen**, Nordsjællandskredsens ordet. Han var glad for at formanden tog fat på de utallige restriktioner, bl.a. reglen om 7 års brak eller eng giver dyrkningsforbud. Mathiasen gav udtryk for, at der var nok til udvalget for økonomiske og landbrugsmæssige forhold at tage fat på.

Formanden afrundede drøftelsen og sluttede med tak til Peder Møller Frifelt, som nu forlader hovedbestyrelsen efter 23 år. Det blev til 20 år i bladudvalget, de 15 som formand, og i de sidste 9 år har han også beklædt næstformandsposten.

Landsformanden beklagede Peder Møller Frifelts beslutning om at træde ud, men respekterede den og ønskede held og lykke.

Regnskabet og budgettet blev godkendt.

På **valg** var Elsa Christa Bollerup Nielsen og Ingrid Houbak, der begge genvalgtes. Peder Møller Frifelts plads blev stående åben.

Til **revisorer** genvalgtes Peter Skov Andersen, Hillerød og Vagn Mathiasen, Langerød.

Næste års møde bliver efter indbydelse fra Slægtsgårds-kredsen på Lolland-Falster på Næsgaard agerbrugsskole i dagene 24.-25. maj 1997.

Ribe Amt har indbudt til årsmøde i 1998.

Derefter sluttede mødet, og det var blevet tid til kaffen.

Efter dette formelle kunne man se sig om på Skamlingsbanken med de mange mindsten og den storslåede udsigt. Man kunne besøge Genforenings- og Grænsemuseet og få klædt om til aftenfesten på Den gamle Grænskro.

AFTENFESTEN

På den gamle Grænskro ventede et festligt dækket bord, og der ventede en ligeså festlige menu, der bestod af: Røget forelfilet med artiskokhjerter fyldt med rejer

og asparges, fransk lammekølle fyldt med rosemarin, persille og hvidløg og som dessert serveredes fragelitébund med is og hindbærsaauce.

En festlig middag kræver en festlig afslutning, det var kaffen og kransekagen.

Musikken leveredes af Bente Ibenfeldt, som til et **underholdningsprogram** havde medbragt en lokal trompetist - solotrompetist Per Nielsen, Sønderjyllands Symfoniorkester. Han fortalte nogle historier og de fik også spillet noget betagende musik, hvilket var en meget stor oplevelse.

Arrangørerne havde valgt at erstatte **festtalen** med et velfortalt historisk foredrag af lektor Jørn Buch, Haderslev. Emnet var: »Hvad vil det sige at være sønderjyde?«

Jørn Buch sagde bl.a. at det der er karakteristisk for Sønderjylland er blandingen af dansk og tysk.

Det er 76 år siden at folket lagde grænsen, og det er den eneste landegrænse i verden, hvor folket selv har valgt side.

Landet var blevet fortysket gennem overklassen og Christiansfeld med Herrenhutterne var med til at holde den tyske fane højt.

Sønderjylland er gammelt dansk land, der gennem kirke og skole blev fortysket, og nu går grænsen efter sindelag.

De dansksindede og dansktalende sønderjyders stilling blev ikke lettere ved at Hertugdømmerne Slesvig og Holsten blev regeret fra København gennem Tyske Kancelli, d.v.s. den danske stat regerede danske undersætter på tysk, og det sprog forstod sønderjyderne ikke.

UDFLUGTEN

Søndag morgen samledes henved 300 medlemmer i Tyrstrup Kirke, hvor pens. major Lorenz Asmussen fortalte om kirken og om Brødremenigheden.

Ind imellem sang man tre salmer, hvoraf de to var skrevet af en Brødremenighedspræst. Lorenz Asmussen læste til slut dagens tekster fra trossamfundets »Løsenbog«.

Major Lorenz Asmussen i samtale med Elise Jensen (i midten) og Gudron Kloppenborg-Skrumsager. De har alle tre en betydelig del af æren for det vellykkede årsmøde

Om Tyrstrup kirke fortalte Asmussen, at det var den sidste kirke, som en dansk konge besøgte før grænseændringen i 1864, og i 1920 var det til Tyrstrup kirke kong Christian den Tiende red efter at han fra Taps havde redet over »Kongeågrænsen«.

Om brødremenigheden fortalte Asmussen, at den står på samme trosbekendelse som folkekirken, men hvor Luther talte til hjernen, så taler Brødremenigheden til hjertet. Derfor er det lindetræer, man ser overalt i Christiansfeld, for lindetræets blade er hjerteformede.

Der var afsat god tid til at se på Christiansfeld, og foran Brødremenighedens kirke, som skulle danne rammen om et møde mellem alle Brødremenigheder i verden, stod menighedens basunkor og spillede kirkemusik.

Vi så Gudsageren (Kirkegården), hvor alle grave og gravsten bevares, for ingen vil blive glemt.

Enkelte forretninger holdt åbent i dagens anledning, og man kunne lade sig friste hos honningkagebageren.

Udflugten fortsatte mod Haderslev, men vi drejede af og passerede Tørning Mølle, kørte gennem Pamhuleskov og nåede til Marstrup Forsamlingshus, hvor værten ventede med røget skinke og flødekartofler. En lækker ret, der tilmed kunne afvikles på en passende tid.

Hovedbygningen til Ultang er opført i 1884 i sydtysk stil

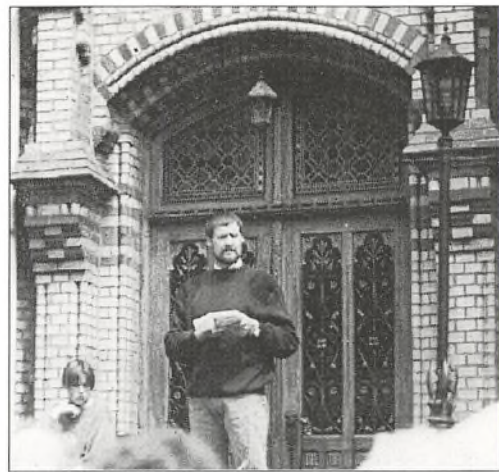
Eftermiddagens første højdepunkt var besøget på Ultang. En gammel herregård, som i 150 år har været i nuværende ejers slægt. Vi hørte om gårdens og slægtens historie, og om landbrugsdriften. Det er planteavlbedrift og limousinebesætning på 55 ammekøer - ialt 160 stk. kvæg. Godsejer Asmus Fromm-Christiansen driver de 300 ha agerjord med hjælp af en ung mand.

Årsmødeudflugten skulle slutte på Grarupgård hos Aase og Thomas Gunge Fromm, hvor også Grarupgårds nuværende ejere, Margot og Anders Jakob Gunge From tog imod og fortalte. Thomas Gunge Fromm berettede om familien og Anders Jakob Gunge From fortalte om landbruget med fedekvæg, planteavl og 20.000 høns - rugeægproduktion.

På Grarupgård så vi de smukke stuer med de mange minder om slægten.

Det hører til sjældenhederne, at man besøger en gård, der ejes af 15. generation. Her fik vi øl eller vand i haven og det var tid at sige farvel og på gensyn til næste år.

Det var en flot afslutning på et godt årsmøde, som Haderslevkredsens bestyrelse fortjener mange roser for.

Godsejer Asmus Fromm-Christiansen fortæller om landbruget på Ultang.

FORTUREN

27 medlemmer havde taget en forsmag på årsmødet og begivet sig hjemmefra torsdag eller fredag, så man kunne samles op ved Bornholmsfærgen, på Østsjælland, Færø og Lolland. Eften en smuk køretur fra Femern til Eckernefærde, holdt vi kaffepause, og eftermiddagen sluttede med besøg på Glycksborg Slot.

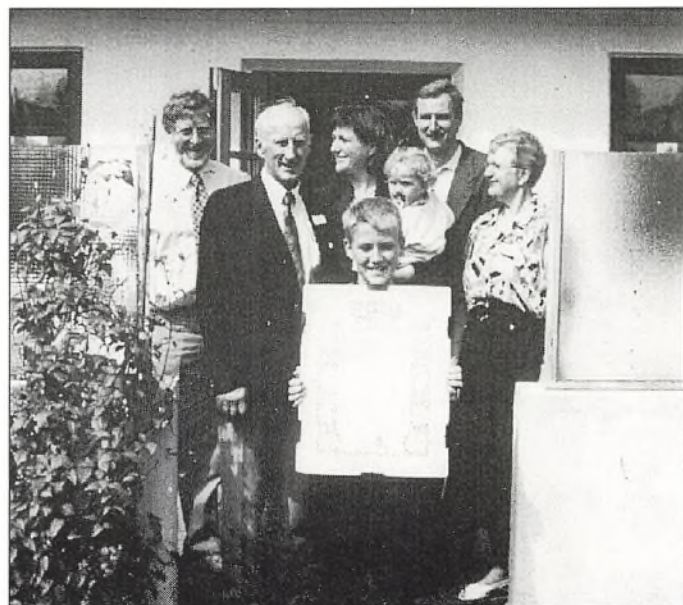
Aftensmaden serveredes på Folkehjem i Åbenrå, de danskes forsamlingsbygning, og her viste værtinden rundt, så vi fik set den historiske mødesal.

Efter ankomsten til Haderslev Vandrehjem, (der slet ikke levede op til redaktørens værste fordomme om vandrehjem fra lejrskoletiden) blev vi budt velkommen af Gudron og H.D. Kloppenborg-Skrumsager fra den lokale kredsbestyrelse.

Aftenturen gik til Tørning Mølle med mølle og borg-banken med sjældne træer, videre til Christiansdal Mølle, der nu er elværk, men tidligere har været et stort industrianlæg drevet af vandkraften.

Lørdag formiddag besøgte man kirken i Hertug Hans's Hospital, så de historiske huse ved Haderslev Museum og kikkede indenfor i Haderslev Domkirken, hvor vi bl.a. var inde i mindekapellet for de faldne i de to slesvigske krige. Så var det tid at køre til Højtoftgård, og slutte os til de andre forventningsfulde årsmødedeltagere.

OGN.

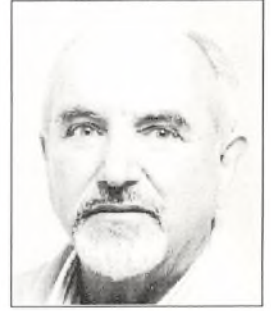

Tre generationer Fromm på Grarupgård med slægtsgårdsdiplomet. Det hører til sjældenhederne at der udarbejdes slægtsgårdsdiplomer for 15 generationer. Bagest til venstre Landsformand Carl-Martin Christensen.

Vindumovergård

*- en midtjysk herregård - historisk,
interessant og moderne*

Af arkivar E. Overby, Slægtsgårdsarkivet

E. Overby

Midtjyllands store dale er af forskellig oprindelse fra istiden. De er enten tunneldale, eroderet af smeltevand løbende i rør og sprækker under isdækket, eller smeltevandsdale udgravet af vandmasser flydende som floder udenfor isranden. De store smeltevandsstrømme fra de afsmeltede ismasser nordøst for Silkeborg havde i lang tid afløb sydvest for Viborg, hvorved den brede Faldborgdal dannedes med afløb mod Hjarbæk.

I det i dag smukke let kuperede terræn, ligger i nærheden af Bjerringbro og forholdsvis tæt ved den for tiden omdiskuterede Tange Sø, landsbyen Vindum. Navnet stammer fra det gammeldanske »Wind« og sigter til stedets høje beliggenhed. I begyndelsen af 1400-tallet har væbner Mathias Nielsen sandsynligvis haft en gård, måske en adelig sædegård, i Vindum, i hvert fald har hans enke Johanne Hansdatter Podebusk boet på en gård her i 1428, som arvedes af datteren Mette Hansdatter. Hendes mand, Hartvig Limbek, beskrives som ejer af Vindumgaard i 1486 og i 1490 som ejer af Vindumovergaard. Om han har flyttet eller ombygget gården vides ikke, men i hvert fald har han været en såre driftig mand. Han bekæmpede ulovlig hugst i Vindum skov og stængede sine åers udløb for at undgå, at andre fangede fisk. Disse forhold gjorde ham naturligvis ikke særlig populær blandt bønderne. I folkemunde blev han betegnet som en ond og gerrig mand, der ved sin død ca. 1518 ikke kunne få en anstændig begravelse. Det var ikke muligt at få hans bære i jorden, først da man tog ham ud af kisten, lykkedes det at jorde ham!

Mette Hansdatter døde ca. 1535, og herefter, fra 1537, startede en lang række retssager mellem arvingerne. Her kom Jep Brun, gift med en datterdatter, til at spille en væsentlig rolle. Allerede i 1520 boede han i Vindum, idet han deltog i et mageskifte med biskop Erik Kaas i Viborg om Vindum præstegård. I 1537 blev der afsagt en kongelig dom, hvor »Jep Brun skal nyde, bruge og beholde den

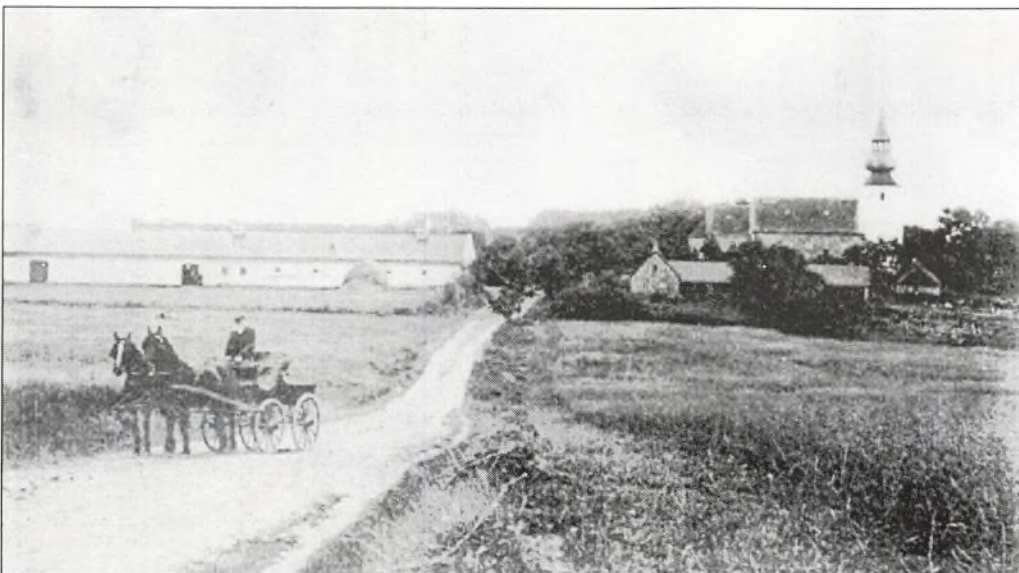
sædegård i Vindum han ibor med al sin rette tilliggende, så længe indtil Jep Brun kalder alle Hartvig Limbeks og fru Mettes arvinger til skifte og jevned og siden deler dem alt deres gods imellem, som ret er«. Skiftet blev foretaget i 1545, og her fik Jep Brun udlagt den af ham beboet sædegård med tilhørende skov plus fire mindre gårde i Vindum og noget strøgods. En anden part tilfaldt Hartvig Limbeks datter, Johanne, hvis svigersøn, Mads Grøn herigennem også fik part i gårdens besiddelser. Denne part blev dog senere overtaget af Jep Bruns søn, Mourids Brun, så hele Vindum kom i slutningen af 1500-tallet i Brun-familiens besiddelse.

I disse år sker der store forandringer med Vindum. Endnu i 1537 lå Vindum by på en plads, der strakte sig fra kirken og østpå. Nærmest kirken lå præstegården og den sædegård, Jep Brun beboede.

I samme århundrede er der sket en flytning af Vindum by ca. en halv kilometer syd for kirken. Hensigten hermed har været at kunne samle jorden omkring hovedgården og skille den ud af det almindelige landsbyfællesskab.

Efter Mourids Bruns død blev gårdbesiddelserne delt mellem tre sønner, hvoraf det lykkedes den ene, Hartvig Brun igen at føre dem sammen, men det medførte en anstrengt økonomi, og da Wallensteins tropper under 30-årskrigen i årene 1627-28 lagde gårdene øde, var det slut med Brun-familiens regeringstid i Vindum. I 1632 solgtes ejendommen til Iver Lykke, der videresolgte herregården under dens nuværende navn til marsken, Anders Bille. Hans datter, Lisbet Bille bragte gården, der ved matrikel af 1664 havde 50 tdr. hrtk., til sin mand, Jørgen Skeel til Arreskov. Forinden havde Anders Bille foretaget en væsentlig udvidelse af jord-arealet bl.a. mageskifte-overtagelse af nabogården, Skavngaard i 1656.

Anders Bille havde endvidere udnyttet sin stilling som rigsmarsk til at skaffe sig jus patronatus til Vindum og Brandstrup kirker samt tilladelse til at nedrive Faldborg

Vindumovergaard omkring 1915

kirke og indlemme hele dette sogn i Vindum sogn. Muligvis gav det stødet til, at Anders Bille kunne påbegynde en renowering og nybygning af Vindumovergaard i årene efter tilladelsen i 1653. I hvert fald er det sandsynligt, at en del af de hugne kampesten, der anvendtes, stammer fra den nedrevne kirke. For Anders Bille har det været vigtigt at få gode tidsvarende avlsbygninger, hvorfor selve ladegården blev det centrale led i byggeriet. Lige øst for kirken blev der opført et ladegårdsanlæg af grundmur i tre fløje, af hvilke den sydlige og nordlige endnu står og bærer hans og hustruens navnetræk på de vestlige gavle. Den østlige fløj fungerede som lade, og den siges at have været den største i Nordjylland. Desværre er den forlængst nedbrudt, og en mindre fløj er opført i stedet. Et blytækket tårn, der var placeret ved den venstre ende af den sydlige fløj, er ligeledes forsvundet. Den nuværende rødkalkede hovedbygning er den sydlige fløj af bygningskomplekset, der kort efter Anders Billes dramatiske død i 1657, han mistede livet ved Frederiksodde under forsøg på at standse svenskernes fremrykning, blev indrettet til beboelse. Den er opført i én etage med gennemgående frontispice, og både den og gavlene er kamtakkede. Ved den østlige ende er den ved en kort forbindelsesbygning sammenbygget med en sidefløj mod syd til haven. Hovedbygningen blev på Anders Billes tid opført i bindingsværk som en trefløjet bygning beliggende nord for kirken.

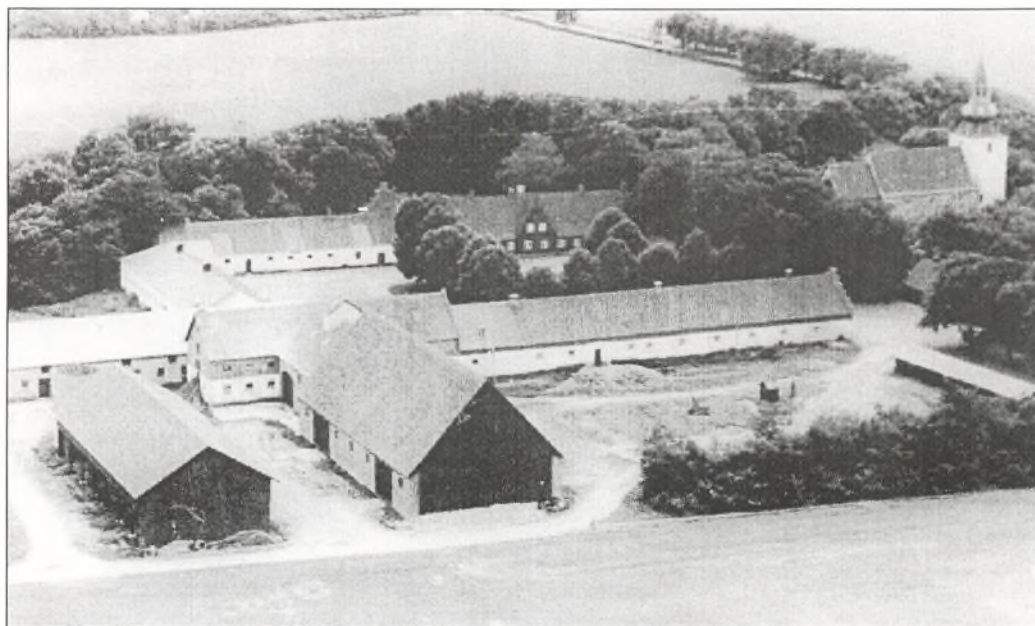
Det var ikke nogen ringe gård Jørgen Skeel arvede efter sin svigerfar. Efter opgivelse fra 1661 havde Vindumovergaard en udsæd på 30 tdr. rug, 20 tdr. byg og 60 tdr. havre, høavlen beløb sig til ca. 100 læs, og skoven kunne føde 300 svin. Desuden var der 44 fæstebønder tilknyttet godset. Desværre kom herregården hurtigt i forfald under Jørgen Skeels ejerskab. Efter at hovedbygningen sandsynligvis er kommet i en ynkelig forfatning, måtte forpagteren, Axel Mogensen Schou lade ladegårdens sydlige fløj indrette til beboelse, og i 1677 hedder det, at »borggården var nedbrudt uden et lille stykke med en skorsten. Heste og køer fandtes ikke på gården, da husbonden kun holdt en person der!«

Efter Jørgen Skeels død overgik gården til hans fire sønner, af hvilke den ene, Anders Skeel, i 1698 udkøbte de andre, dog for allerede i 1700 at mageskifte de nu 47 tdr. hrtk. hovedgårdstakst, 69 tdr. tiendehrtk. og 249 tdr. hrtk. bønderfæstegods for Mullerup på Fyn til proviantskriver Christen Lauridsen Krarup. Sidstnævnte beboede selv gården i den forholdsvis korte tid, han ejede den. Allerede

i 1708 videresolgtes Vindumovergaard til major Janus Friedenreich til Palstrup, der hermed indlemmede gården i det enorme godsområde, denne målbevidste herremand samlede sig i Middelsom og Lyngård herreder omkring hovedgården Palstrup. Ganske vist havde Krarup skænket Skavngaard m.m. (21 td. hrtk.) til Mads Andersen Listo på denne datters vegne, men også den blev afhændet til Janus Friedenreich, dog først i 1750.

Janus Friedenreich døde i 1755, men Vindumovergaard forblev i enkens, Anna Margrethe de Lindes besiddelse til hendes død i 1759. Hun har sikkert følt en særlig tilknytning til gården og dens kirke, i hvert fald har hun efterladt sig et eftermæle på de øverste kirkestole, der har årstallet 1743 med navnetræk og våben for Anna Margrethe Linde, kronet af en elegant barok-palmet. Forøvrigt kom ægteparret Janus Friedenreich og Anna Margrethe de Linde til at betyde meget for kirkebyggeriet på egnen, idet de forsyndede adskillige kirker med tårne, hvoriblandt Vindum kirkes blev særlig statelig. Tårnet har forneden en betydelig mængde genanvendte kvadre, foroven munkesten, og det krones af et prægtigt barokspir med blyklædt løgkuppel og lanterne samt spåntækt afslutning. Dets arkitektur ligner meget spiret på Vor Frelses kirke i Horsens og leder tanken hen på den berømte bygmester N.H. Rieman.

Efter Anna Margrethe de Lindes død tilfaldt Vindumovergaard svigersønnen, Carl Gottfried Irminger, en mand med en usædvanlig karriere. Han var født i Dresden som søn af en guldsmed fra Zürich, men som ganske ung lod han sig i 1709 hverve som soldat til danske tropper, der assisterede nederlandske soldater i Brabant. Da regimentet 5 år senere vendte hjem, fulgte han med og fortsatte den militære løbebane inden for den danske hær med stor succes, ja i 1758 opnåede han oven i købet rang af generaløjntant. Måske lykkedes det at opnå stillingen ved en indflydelsesrig svigerfars hjælp, for i 1723 var han blevet gift med Janus Friedenreichs datter, Mette Dorothea, der efter sin mands død i 1764 beholdt Vindumovergaard indtil 1779. Gården med 47 tdr. hrtk., 79 td. tiendehrtk. og 324 tdr. hrtk. bønderfæstegods blev nu solgt til en tidligere prokurator, kancelliråd Hans Eilersen Stenfeldt for 38.000 rdl. men inden skødet var endeligt udfærdiget, døde han, hvorefter Vindumovergaard blev overdraget hans søn Mathias Hansen Stenfeldt i 1780. Inden overtagelsen havde hans mor, Cathrine Marie Foss ladet indrette et gravkapel for kancelliråden og hensat et stort beløb til dets vedligeholdelse.

Vindumovergaard taget i fugleperspektiv i 40'erne

På den tid var hovedgårdsjordene, der var inddelt i 9 vange, adskilt fra bøndernes agre med jorddiger, og desuden var den ret anselige skov i en god stand med mange unge ege- og bøgetræer. På bøndergodset levede der over hundrede bønder og husmænd. I 3 nærliggende landsbyer var Stenfeldt enelodsejer, og i to af dem, Fårup og Vindum blev der foretaget udskiftning, inden Stenfeldt i 1787 videresolgte Vindumovergaard til Thomas Thomsen til Østergaard, om hvem der siges, at han ruinerede sig ved at afløse hoveri med en pengeafgift. I hvert fald kunne han ikke beholde Vindumovergaard længere end til 1794, hvor gården blev solgt til den navnkundige »fruentimmerhader« (som han beskrives af Blicher) til Allinggaard, Jean Arnold Fischer, der egentlig var døbt Johan Arenbold, men som efter tidens mode forfranskede sit navn. I 1797 fik han kongelig bevilling på at afhænde bøndergodset uden tab af hovedgårdens frihed. Jean Arnold Fischer var en meget dygtig godsejer, men tillige meget pengekær, man sagde således om ham, at årsagen til hans død i 1805 var den, at han græmmede sig over salget af sine godser, til trods for at de blev solgt for den fantastiske sum af ca. en halv million rigsdaler!

Vindumovergaard blev i 1804 solgt til kaptajn Nels Secher til Trudsholm, der allerede to år efter videresolgte gården til generalkrigskommisær Johan Conrad Schuchardt, een af tidens værste godsslagtere. I 1815 fik han tilladelse til at udstykke hovedgården, og derefter, efter at hans stedsøn, justitsråd Hans Jørgen Ring Fønss var kommet med i billedet, solgtes alt bøndergods fra samtidigt med at selve hovedgårdens areal formindskedes ved en ret omfattende udparcellering.

De følgende år blev Vindumovergaard ofte udbudt til salg, for det meste blev den solgt til spekulanter. Måske bør det nævnes, at i disse dage, hvor vor mest kendte skibsværft synes konkursramt, at Buurmeister-familien i en kort periode var ejer af gården. De stadige ejerskifter sluttede imidlertid, da Herman J.C. Rendtorff fra det nærliggende Himmelstrup i 1868 overtog Vindumovergaard. Desværre løb han ind i økonomiske problemer, og ved 5. auktion i 1887, hvor gården var vurderet til 162.000 kroner, blev den udlagt til panthaveren P. Jensen, der videresolgte Vindumovergaard til forvalter A.G. Pedersen. Gården var da på ca. 300 ha med 26 1/4 td. hrtk. Hermed var gården blevet overdraget en dygtig land-

mand, der forbedrede sine jorde, bl.a. ved at dræne og kultivere en mose på 11 ha., der lå omtrent midt i marken.

I 1900 blev Vindumovergaard overtaget af en meget kendt Randerskøbmand, etatsråd Johan Martin Christoffer Ankerstjerne, der 12 år senere solgte gården til sin bestyrer, Heinrich C.J.H. von Rømer-Bruhn for 230.000 kroner - i prisen var indbefattet kirken! Gården var på det tidspunkt på 276 ha., og arealet blev 3 år senere øget ved køb 5,5 ha, der tidligere havde tilhørt gården.

Efter overtagelsen blev hovedbygningen istandsat, så den kom til at rumme en herskabelig lejlighed. Uheldigvis nedbrændte avlsbygningerne i 1941, hvorefter den aldrende godsejer udbød Vindumovergaard til salg. Køberen blev den meget dygtige og driftige landmand, Aage de Neergaard, der overtog gården i 1943. Han genopbyggede avlsgården, og hovedbygningen fik vinterhave med terrasse mod syd. For at jorden kunne drives med moderne maskiner, blev markerne afvandet og drænet. Aage de Neergaard forblev aktiv jordbesidder højt op i 80-års alderen, hvorfor generationsskiftet blev til et barnebarn, den nuværende ejer, Hans C. de Neergaard. Med ham er den omfattende mekanisering af gårdens drift blevet videreført, samtidigt med at han er blevet foregangsmand i landbruget med de allernyeste teknikker. Hans C. de Neergaard har siden 1982 drevet Vindumovergaard, og desuden har han forpagtninger og pasningsaftaler, så de samlede arealer omfatter 350 ha agerjord og 60 ha skov. Han har siden begyndelsen af dette årti på spændende vis i samarbejdet med Landbrugets Rådgivningscenter, Risø og Statens Plan-teavlsforsøg anvendt GPS (Global Positioning System) til at graduere indsatsfaktorer i planteavl, baseret på satellit-overvågning. Ved herigennem at analysere årsagerne til markernes udbyttevariationer har det vist sig muligt på computer at udarbejde beslutningssystemer for graderet tilførsel af kunstgødning. De sidste seks år har han med en prototype af et anlæg fra Massey Ferguson fremstillet udbyttekort over markerne for således at registrere variationer i jorden. Mejetærskeren med det indviklede computer-anlæg føres af hans kone, Charlotte. Den gamle herregårdsstil, hvor fruene for det meste var beskæftiget med sytøj, er hermed blevet væsentligt ændret! Hans C. de Neergaard har lovet ved Midtjysk Kreds besøg 13. juli 1996 at demonstrere den interessante teknik.

Vindumovergaard som det ser ud nu.

Sallerup Driftsfællesskab I/S

ISallerup ved Vordingborg har tre landmænd fundet sammen i et driftsfællesskab, og det er en interessant nyskabelse i dansk landbrug.

Der er Jørgen Hansen, Stenbækgård, Thorkild Jensen, Bromose og Poul Skov Nielsen, Søndervang.

Gårdejer **Jørgen Hansen** ejer slægtsgården Stenbækgård, som han overtog efter faderen H.R. Hansen. I dag er Jørgen Hansen 74 år, og han ønskede at bevare kontakten med landbruget, men ville samtidig aflastes. Der hører 105 ha til Stenbækgård.

Gårdejer **Thorkild Jensen** er tredje generation på Bromose, som hans morfader købte i 1933. Han var mejerist, men valgt at købe en gård, og her skabte han en besætning af jerseykøer.

I 1947 overtog Grethe og Erik Jensen, Bromose og i 1983 fulgte Thorkild Jensen efter.

Til gården hører 50 ha, der er 40 jerseykøer, 30 tyrekalve, der fodres op til såkaldte gourmetkalve. I alt 115 stk. kreaturer.

Den besætning, som nu står på Bromose, har Thorkild Jensen selv bygget op, kun få dyr har rod i morfaderens besætning.

Thorkild Jensen er med sine 37 år driftsfællesskabets yngste. Han har sin landbrugsuddannelse fra Korinth og Ladelund Landbrugsskoler.

Gårdejer **Poul Skov Nielsen** ejer Søndervang, som familien har haft siden 1845. I 1976 døde Poul Skov Niensens fader - Christian Nielsen, som havde svineavlscenter på gården. Poul Skov Nielsen havde netop afsluttet sin uddannelse på Lyngby Landbrugsskole, og han drev gården for moderen indtil han overtog den med udgangen af 1977.

På samme tid forpagtede Poul Skov Nielsen en nabogård - Bakkegård, som han købte i 1986. I 1981 erhvervede han Højagergård.

I 1977 hørte der 16 ha til Søndervang, nu er arealet 66 1/2 ha. Der er ialt 145 ha i forpagtning og pasningsaftale.

Søndervang er ren planteavl, men indtil 1992 var der sø på Søndervang og fedesvin på Bakkegård.

Driftsfællesskabet

Driftsfællesskabet begyndte som et uformelt samarbejde om storballer til SEAS. Halmbjærgningen er arbejdskrævende og det kræver dyrt udstyr.

Poul Skov Nielsen såede roer for landmænd på egnen, bl.a. for Jørgen Hansen. Poul Skov Nielsen høstede for Thorkild Jensen, som til gengæld kørte korn ind for ham. De arbejdede også sammen om tilsåning, og købte en skive-såmaskine i fællesskab.

Hertil kom, at Jørgen Hansen gerne ville aflastes, men ikke holde op.

Erkendelsen af disse arbejdsbesparelser gav driftsfællesskabet. Man var 4-5 år om at få planlagt samarbejdsformen, men 1. maj 1992 var Driftsfællesskabet etableret.

Driftsfællesskabet er en økonomisk enhed. Køerne kom med, da grovfoderproduktion skulle med i driften.

Jordbrugsøkonomisk Institut var behjælpelig med konstruktion af driftsfællesskabet, og efter moden overvejelse

Søndervang ved Sallerup i Sydsjælland er en af de tre gårde i Sallerup Driftsfællesskab I/S. Her bor Poul Skov Nielsen med hustruen Hanne Skov Nielsen, der er medlem af Vordingborg Byråd. Stuehuset er opført i 1901. Nordlængen er fra 1935. Den store hal blev bygget i 1987, og herfra drives driftsfællesskabets marker.

blev det et interessentselskab, da det er foreneligt med den gældende lovgivning.

Et bærende synspunkt var og er, at alle skal have fordel af samarbejdet.

Den faste ejendom tilhører den enkelte gårdejer.

Produktionen er ejet af driftsfællesskabet, der også lejer jord og bygninger.

Maskinerne var i de første år lejet af driftsfællesskabet, men nu køber fællesskabet maskiner.

Thorkild Jensen ejer jerseybesætningen, men lejer den til driftsfællesskabet.

Det kan se lidt kompliceret ud, men hver af de tre interessenter ejer 1/3 af driftsfællesskabet og de er også bestyrelsen.

Driftsfællesskabet omfatter 312 ha. Markdriften og regnskab varetages af Poul Nielsen, der har to mand til hjælp i marken. Thorkild Jensen passer dyrene og Jørgen Hansen ser tilfreds til.

Sallerup Driftsfællesskab tager imod Slægtsgårdskredsens Sjælland Syd, den 17. juli, så her kan man høre mere om det spændende initiativ.

OGN.

Nyt fra kredsene

SJÆLLAND SYD

Kredsens generalforsamling blev en god eftermiddag for de 80 fremmødte.

I år var man samlet på Erhvervscenteret i Rønnede, som er opført af Østsjællands Landboforening.

Landboforeningsformand Jørgen Petersen fortalte om centrets tilblivelse, og tog deltagerne med på en rundtur i de moderne møde- og kontorlokaler.

Udover kontorer for landborådgivning er en del lokaler lejet ud til andre erhvervsformål.

Formanden Meta Larsen, Fakse kunne i sin beretning se tilbage på et særdeles aktivt år, hvor udflugterne havde samlet stor tilslutning.

Kredsens sommerarrangementer bliver en udflugt til Sverige den 9. juni og et besøg på Sallerup Driftsfællesskab I/S den 17. juli.

Verner Larsen.

MIDTJYSK KREDS

Kredsen indbyder til eftermiddagsmøde lørdag den 13. juli 1996 med besøg på herregården Vindumovergaard, hvor man mødes kl. 13.00.

Kaffen nydes i Vindum Forsamlingshus kl. 15.00, og her vil der blive afholdt generalforsamling. Derefter bliver der besøg hos Anne og Jens Knudsen, Rødbøggård i Vindum. Anne Knudsen, der er formand for Landsforeningen af Landsbysamfund, vil fortælle om foreningen.

Hvis man ønsker at opleve en naturskøn tur, bør man dreje fra Aarhus-Viborg landevejen ved Ans mod Tange langs Tange Søes vestbred. Her er der vejskilt mod Vindum (3 km).

BORNHOLMS AMT

MINDEORD

Den 11. maj afgik L.H. Jørgensen - tidligere Krusegaard, Rutsker ved døden 90 år gammel.

L.H. Jørgensen var en dygtig landmand, som i en lang årrække drev Krusegaard.

Han deltog aktivt i det bornholmske samfund, hvor han gjorde en stor indsats flere steder, bl.a. i Landboforeningen, Hasle Bank og Bornholms Tidende.

Det der nok stod Jørgensens hjerte nærmest var Slægtsgårdsforeningen, som han var med til at oprette i 1944 på Bornholm. Han sad i bestyrelsen i en snes år, og var formand fra 1953.

En af hans store glæder var deltagelsen i årsmøderne, hvor han mødte ligesindede.

Æret være hans minde.

Poul Ancher Hansen

VESTSJÆLLANDSKREDS

Den 29. maj havde kredsen samlet 40 medlemmer til udflugt til Fejø.

På Fejø blev vi modtaget af Aage Heering, der er organist på øen. Han fortalte meget interessant om Fejø og Skalø. Vi så kirken og hørte om dens historie. Efter spisepausen på øens lejrskole, hvor man lånte samlingssalen besøgte man øens lysfabrik, og mange benyttede lejligheden til indkøb.

Hjemturen gik gennem Knuthenborg Park med sjældne træer og eksotiske dyr og fugle. Det var blevet tid til middag, og den fik vi i Bangs Have i Maribo.

Arne Højland.

HADERSLEV KREDS

Onsdag den 3. juli kl. 19.30 begynder kredsens sommerudflugt, der er henlagt til naturområdet ved Haderslev Dam.

Mødested: Hotel »Damende« ved Fredsted vest for Haderslev.

Det bliver en vandring i naturen, hvor naturvejleder Gitte Andersen fortæller om naturen og naturgenopretningen.

Efter traveturen trænger man til kaffen, og den bliver der sørget for.

FYNSKREDS

Kredsen afholder den årlige sommerudflugt fredag den 5. juli 1996. Vi mødes hos Peder Østbjerg, Ubberudgård, hvor vi skal se strudse og skotsk højlandskvæg.

Middag på Blommenlyst kro og om eftermiddagen kører vi en tur i det naturskønne landskab ved Langesøskovene.

Derefter besøger vi Ingrid og Niels Nielsen, Gundersø, hvor der drives en stor kvægbesætning.

Mogens Andersen.

NORDSJÆLLANDSKREDS

Den 13. juli kl. 13.00 mødes kredsens medlemmer til sommerudflugt på Esrum Kloster. Efter besøg i den middelalderlige klosterfløj kører man til naturskolen Esrum Møllegård, hvor vi drikker kaffe.

Eftermiddagen slutter med besøg på Rudolph Tegners Museum i Ruslandsbakkerne og så slutter udflugten på Fyrkroen ved Nakkehoved Fyr nær Gilleleje.

Inden middagen vil vi se det historiske fyr fra Christian den Fjerdes tid.

Vagn Mathiasen

HIMMERLANDSKREDS

Kredsen har afholdt generalforsamling den 22. maj. I beretningen omtalte formanden kort de arrangementer kredsen har afholdt i det forløbne år.

Formanden omtalte de uacceptable forhold de danske bønder må arbejde under. Fratagelse af den private ejendomsret, så som dyrkningsfrie bræmmer langs vore vandløb, og dyrkningsfrihed og fastsætte sine udbytter, fratages den enkle. Det bliver landbrugsministeren, der får ret til at bestemme, hvor meget der må høstes, det er resultater af miljøloven, hvad bliver det næste!

Dog havde han den positive konstatering. De unge, der i dag går ind i landbrugserhvervet, har en hel anden afslappet holdning til krav og restriktioner, der på bureaukratisk måde har sat landbrugserhvervet i bås. De unge har ikke kendt til andet.

Selvejetanken har de også et afslappet forhold til, de mener at et job på funktionærbasis ikke afskrækker dem, bare det giver et afkast der svarer til andre erhverv.

Slægtsgårdsforeningen har da også en fremtid, idet mange deltids og hobbylandbrug fortsætter i slægtens eje.

Det med at finde sine aner og sit tilhørsforhold og hjemsted, har aldrig været mere eftertragtet end som nu.

Efter beretningen var der valg til bestyrelsen. Gårdejer Niels Holger Fisker, Gelstrup ved Nibe blev nyvalgt, idet Jens Peter Sørensen Ø. Hornum, ønskede at udtræde af bestyrelsen. De øvrige der var på valg, blev genvalgt. Som suppleant valgtes Søren Jensen, Gl. Hasseris.

Aftenen sluttede med, at Slægtsgårdsforeningens arkivar Ejgil Overby fortalte om Vestindien, og efter en kaffe-pause viste Overby nogle skønne lysbilleder fra en tur han selv har deltaget i, til de gamle danske besiddelser. Det var en vellykket afslutning på generalforsamlingen.

Himmerlandskredsen afholder **sommerudflugt** den 13. juli til godserne Aakær og Julianelyst, der ejes af godsejer J. Koed Jørgensen.

Vi mødes kl. 11.00 på Jørgensens Hotel i Horsens, hvortil vi kører i private biler.

Vi begynder med frokost, der består af en lækker platte. Kl. 12.15 køres der i bus til Aakær og Julianelyst, hvor vi bliver vist rundt på gårdene og markerne. Turen varer ca. 4 1/2 time.

Når vi kommer tilbage til Jørgensens Hotel slutter vi af med kaffebord. Turen koster kr. 185.- for frokost, bus og kaffe (ekskl. øl/vand).

Slægtsgårdsforeningens medlemmer fra andre kredse er velkomne.

Tilmelding er nødvendig og bindende.

Ring på tlf. 98385036 Jens Peter Sørensen eller 98 35 16 03 A.C. Winther Hansen (mobiltlf. 40869603).

Sidste tilmeldingsdato er lørdag den 6. juli.

Rådighedsindskrænkninger

I anledning af Grundlovsdag har godsejer Ulrich greve Holstein-Holsteinborg gjort sig disse betragtninger:

Dansk landbrug har brug for glade dage. De kan forekomme, men der er brug for mange flere. I landbruget kunne optimismen meget hurtigt opstå ved lavere skatter på jorden og højere priser på det, der produceres. Så var det dog lettere at svare enhver sit!

Den professionelle heltidslandmand har helt jordnært svært ved at acceptere, at erhvervet som helhed, efter at man nu i generationer har gjort landbrugsjorden bedre og bedre - igen skal aflevere den til naturgenopretning, braklægning etc.

Set med dette synspunkt er det vil lige galt, om »omverdenen« vil lade sådanne arealer springe i sø eller i skov.

Befolkningens brug af naturen er efterhånden også en lovfæstet ret. Men omfanget, hvori den udnyttes, er utrolig svingende. Specielt skove og strande tiltrækker generelt mennesker.

Nogle steder er så populære, at det næsten er en sand folkestrøm, som der fylder dem. Det er vel udtryk for trangten til at komme væk fra bylivets larm - den moderne indgroede sans for at opsøge sundheden i naturen.

Disse meget brugte stykker natur vil formentlig i fremtiden have svært ved at leve op til de krav, det stiller fortsat at kunne tage imod mange mennesker med trang til nydelse af naturen, og så samtidig være et produktionssted eller helt at stå urørt hen.

Lovene overtager i tiltagende omfang ejerens hidtidige lovfæstet ret til, hvordan man vil disponere publikums adgang under samtidig hensyntagen til naturens behov, selv om ejeren normalt prøver at forene alt dette til alles bedste.

Grundlovens § 73 om ejendomsrettens ukrænkelighed er også efterhånden infladeret. Det sker ikke mindst på planlægnings- og miljøområdet. Også på andre områder begrænses besidderens ret til at råde over sin ejendom.

Det åbne land belægges med den ene restriktion efter den anden. Naturligvis har hver af disse indskrænkninger hver deres samfundsmæssige gode formål, der ofte intet har med hinanden at gøre, eller tager hensyn til, om en af de andre ligger på samme ejendom.

Det drejer sig om:

1. § 3-områder, der under Naturbeskyttelsesloven skal sikre en række værdifulde naturtyper, som visse søer og vandløb, moser, strandenge m.v. samt sten- eller jorddiger. Den amtslige registrering af arealerne vil munde ud i store begrænsninger i nogle landbrugs hidtidige driftsmuligheder. Eksempler herpå vil f.eks. være, at det vil kræve tilladelse at dræne, at opdyrke og tilplante visse arealer samt ikke mindst også, når det drejer sig om rørlægning af våde områder.
2. Skovrejsningsområder er amtsligt udpegede områder, hvor skovrejsning er ønsket. Det er foreslået, at man fremover alene udpeger områder, hvor dette ikke kan tillades.
3. Særlige drikkevandsinteresser er et af regeringen i 1994 fremsat program, der skal beskytte grundvandet og drikkevandet i Danmark. De hertil udpegede områder kan give betydelige konsekvenser for arealanvendelsen, og det vil i praksis sige den hidtidige landbrugsdrift. Det må derfor som et minimum forventes, at berørte lodsejere i god tid gøres bekendt med amternes overvejelser og de dertil hørende relevante indsigelsesmuligheder. Ydermere må sådanne rådighedsindskrænkninger skulle erstattes fuldt ud, både når det drejer sig om det direkte indtægtstab, samt ikke mindst når det gælder tabet af ejendomsværdi.
4. EU-habitat-området skal sikre bevarelsen af naturområder og dyrearter. Selv om størstedelen af disse områder berører søterritoriet, synes der alligevel at være stor mulighed for at landbrugsområder vil blive berørt. Det er her meget kritisk, at en sådan områdeudpegnings og den deraf følgende rådighedsindskrænkning kan ske, uden at der rettes individuel henvendelse til berørte ejere.

5. SFL-områder (særligt følsomme landbrugsområder) kan for nogle landmænd være et positivt tiltag, når de kan få forhøjet tilskud til nedsættelse af kvælstof-forbruget og til miljøvenlig græsdrift uden for omdriften og flere andre ting. Imidlertid kan det også i visse områder give anledning til problemer med at skaffe tilstrækkeligt jord til fordeling af husdyrgødningen.
6. Andre områdeudpegninger vil også give indskrænkninger i rådigheden over ejendom f.eks. udpegning af jagt- og færdselsfrie kerneområder, 2-meter-bræmmer langs vandløb eller placering af vindmøller.
- Ydermere arbejdes der på beskyttelse af natur i både EU og FN regi, hvilket nationalstaterne har meget ringe indflydelse på.

Det er forbløffende, at man bare uden videre med et regulativ om naturbeskyttelse kan inddrage produktionsjord fra en lodsejer, der skal leve af den. Det mindste man kunne have gjort, var dog at betale en passende erstatning for det driftmæssige afsavn.

Kunne man forestille sig en tilsvarende situation, hvor man i en by inddrog yderligere to meter af fortovet ind i haven til parcelhusene? Ville man kunne gøre dette uden at blive nødt til at give erstatning?

Ifølge Grundlovens § 73 skulle en ejer af en ejendom være sikret, at dennes værdi ikke i flæng faldt. Og det sker eksempelvis i tilfældene omkring ejendomme, hvis kvalitet er afhængig af, at vandløbene kan føre det tilstrækkelige vand af. Her er også en situation, der næsten kan minde om en retsløs tilstand.

Det tekniske er, at Naturbeskyttelsesloven vægter over Vandløbsloven. Resultatet af situationen er, at hvis et vandløb efter 5-7 år har fået for ringe vandføringssevne - med deraf følgende tab af naboejendommens produktionsevne - og ejerne så igen ønsker at få det

uddybet til den oprindelig dybde, som også er regulativets, da er det ulovligt grundet Naturbeskyttelsesloven!

Derfor er der ikke lige rettigheder ved både for dyb og for dårlig oprensning af vandløb. Dette forårsager ofte, at god landbrugsjord bliver nød til at udgå af normal drift.

Det er dybt foruroligende, at et nævn, eksempelvis Naturklagenævnet, kan underkende projekter, der er helt lovlige ifølge den demokratiske vedtagne Landbrugslov og Zonelovgivning.

Sammenfattende kan det konkluderes, at både de forskellige regional, nationale og internationale myndigheder lægger lag på lag af begrænsninger i dispositionsfriheden af vore ejendomme. Grænsen er svær af definere for, hvornår det nærmer sig en retsløs tilstand på disse områder. Men når rådighedsindskrænkningen af arealer eller ejendomme sker, uden at de berørte ejere eller brugere bliver orienteret, og der heller ikke sker en tinglysning, er det overmåde betænkeligt.

Når der nu hyppigt erfares om kreditinstitutioner, der pålægger sine vurderingsinspektører at være overmåde opmærksomme ved tildeling af lån til ejendomme i bestemte områder, betyder det normalt, at det pågældende pant betragtes som forringet ved rådighedsindskrænkningen.

I så fald er det direkte tab af ejendomsværdien!

Bliver landbrugets erhvervmæssige og personlige interesser stadig sikret ifølge Grundlovens § 73, når de mange planindgreb og områdeudpegninger meget ofte ikke tilgodeser de landbrugsmæssige hensyn, dem derfor får tildelt »restmængden«, når de andre interesser er tilgodeset i det åbne land ... ?

Mange føler derfor en tiltagende underminering af retssikkerheden på dette område.

U.H.H.

75 år

Den 21. juli fylder medlem af Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse gårdejer Vagn Mathiasen, Solgaard i Langerød 75 år. Den erfarne landmand har rod i det nordsjællandske. Slægtsgården Mørkhøjgård i Borshoim var i mange år hjemmet for Tove og Vagn Mathiasen, men efter generationsskiftet flyttede de til en anden af slægtens gårde.

Vagn Mathiasen er mangeårig formand for Dansk Slægtsgårdsforenings Nordsjællandskreds, og her har han sat sit tydelige præg på kredsens mange interessante aktiviteter.

Vagn Mathiasens viden og engagement er stor. En af de største historiske triumfer fik han i 1988. På hans initiativ markeredes »Den lille Landbokom-

misions« første resultat, overdragelsen af de første 15 arvefæsteskøder til bønder i Nordsjælland.

I 1978 blev Vagn Mathiasen valgt ind i Slægtsgårdsforeningens hovedbestyrelse, og han blev straks valgt til formand for arkivudvalget.

Det var en tid med strid.

Dansk Slægtsgårdsarkiv havde tre medarbejdere, som sagde op. Og ikke nok med det, lejemålet blev sagt op.

Under den nye udvalgsformand kom der ro på arkivet. Nye medarbejdere og nye lejemål. Da Vagn Mathiasen trak sig tilbage som arkivudvalgsformand i 1994 var Slægtsgårdsarkivet sikkert anbragt hos Dansk Landbrugsmuseum på Gammel Estrup og nye medarbejdere ansat.

Siden 1987 har Vagn Mathiasen været medlem af hovedbestyrelsens forretningsudvalg, og så er fødsellaren tillige den ene af Slægtsgårdsforeningens revisorer.

Dansk Slægtsgårdsforening ønsker tillykke.

OGN.

Landbrug i New Zealand

Rejsebrev fra Jens Christian Skov Jensen, »Hobygaard« på Lolland.

Grunden til at jeg den 15. september 1995 sad i flyet på vej til et 8 måneders ophold i New Zealand er en lang historie, som startede 22 år tilbage.

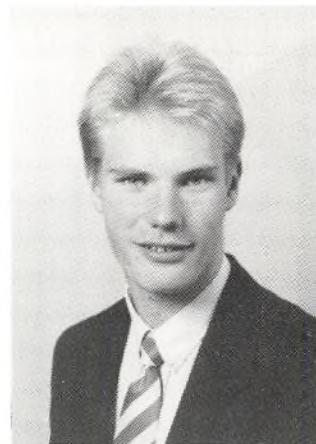
I 1974 tog min far og mor på en jordomrejse med IAEA. De besøgte blandt andet Canada og New Zealand, og har siden holdt kontakt med de New Zealandske farmere de arbejdede hos.

I 1980 rejste mine forældre, min broder og jeg til New Zealand for at rejse rundt og se landet, og selvom jeg på dette tidspunkt kun var 5 år, er jeg istand til at huske en lille smule af, hvad vi så dengang.

I 1992 var den ældste søn fra New Zealand i Danmark, hvor han arbejdede hos mine forældre i 3 måneder, så nu var det min tur til at være med i denne private udveksling.

I øjeblikket befinder jeg mig på den samme farm, som min far arbejdede på. Farmen ligger ved byen Waimate på Sydøen, ca. 2½ times kørsel syd for Christchurch. Familien på farmen hedder Ruddenklau og stammer fra Kassel i Tyskland. I 1850 rejste 2 Ruddenklau brødre til England for at tjene penge til at rejse til New Zealand. I 1856 ankom brødrene til Christchurch, hvor den ene begyndte at dyrke landbrug, ca. 80 km vest for Christchurch og den anden arbejdede med at male mel.

I 1910 blev den første ejendom på 40 ha ved Wellowbridge købt, og siden er der købt 2 andre gårde til således, at det samlede areal er på ca. 320 ha., næsten

samlet i een stor blok. Blokken er inddelt i 25 enheder, alle med hegn omkring. Grunden til alle disse relativt små marker, er at man kan flytte får og kvæg ind på et lille område, således at der bliver spist mest muligt på kort tid, for derved at forhindre nedtrampning og minimere sygdomspresset.

A. Charles Ruddenklau, som er min farmer, er 4. generations New Zealænder og har siden 1970 drevet gården her.

Waimate betyder noget i retning af våd sump på det indfødte maori-sprog. Sikkert fordi, når gletcherne inde i bjergene smeltede, som istiderne kom og gik, blev vandet presset ud mod kysten, og da gletcherne har været kun ca. 10 km vest for Waimate, har der altid været vådt i området her. Så snart man er uden for Mount Studholm, er landet næsten helt fladt med gamle smeltevandsfloder, der nu er udtørret og dyrket, men overalt er der veksel mellem sten, sand og silt i jorden, det varierer bare på få meter. I dette smeltevands-

landskab er der nogle områder, der har ligget i en anden højde og derfor altid været sump, så da jorden langsomt gennem tiderne har hævet sig og vandet er drænet væk gennem undergrunden, der består af rent sand og silt, er området blevet til frugtbart agerland - næsten ren humus 6B6. Området kaldes for Wellowbridge. Ca. 100 ha af ejendommen er på det flade gode jord uden een eneste sten, så derfor er det denne del, der bruges til dyrkning af afgrøder.

Resten af jorden ligger for det meste i græs til fårene, enten på grund af sten, sod og silt pletter eller stejle bakker.

De marker der består af 85% sten er gode til at overvinde kreaturer og får på. Når det bliver meget vådt, er det en fordel med stenmarker, da de drænes hurtigt, så der altid er tørt og de gode marker bliver således ikke ødelagt af at kvæg og får trampet jorden i stykker.

Klimaet er næsten det samme som i Nord-Frankrig. De har ca. 2 dage med frost om året.

Markplan:

20 ha hvede - 40 ha byg - 10 ha havre - 8 ha kartofler - 12 ha ærter foder/konserves - 6 ha kålroer (foder til fårene) - 0,4 ha foderroer (foder til fårene) -

1996-priser:

Brødhvede: 1100 kr./t - Pastahvede: 1160 kr./t - Foderhvede/byg: 855 kr./t - Hvid havre: 855 kr./t - Sort havre: 930 kr./t - Konservesærter: 1080 kr./t - Foderærter: 1210 kr./t.

Tilføring af gødning:

Til hveden bliver der tilført gødning af 2 gange - henholdsvis 150 kg/ha og 100/ha 1 gang til byggen a 180 kg/ha.

Gødningen er af N-P-K typen 15-10-10.

Hveden sprøjtes 2 gange og byggen 1 gang, dette foregår med fly (vi er nabo til flyvepladsen).

Høsten:

Hvede: 6-7 t/ha - Byg: 6-7 t/ha - Havre: 5 t/ha - Konservesærter: 5,5 t/ha - Ca. 100 t ensilage i rundballer - Ca. 300 baller hø.

Rotationen

Rotationen på den gode jord er græs/kartofler/hvede/byg/havre/byg/græs.

Stenmarkerne: 5 år græs/kålroer/byg/græs.

På gården er der ca. 2600 får fordelt således:

1050 avls gimmere/væddere Boader Leister (stammen er fra 1900) og Romnay (stammen er fra 1947) ca. halvt af hver.

900 slagtelam.

350 avlsdyr.

200 1-årige avlsgimmere og 150 1-årige avlsvæddere, som sælges på dyrskuet.

Såningen:

Såningen foregår i september-oktober og lammene kommer i august-september. Ved juletid kommer alle fårene igennem et bad for at beskytte dem mod flueangreb og parasitter og 6 uger efter kan de klippes.

Høsten starter midt i februar.

Jeg mener, at landbruget herude generelt er mere intensivt end dansk landbrug.

Maskinparken er en blanding af nyere og ældre maskiner. Den største traktor er på ca. 100 HK, 2 stk. 8 tons lastbiler, 1 stk. 3 m såmaskine, 1 stk. 3 m stubharve, 1 stk. 4 m såbedsharve, 1 stk. 12 fods Massey Ferguson mejetærsker årgang 1970.

På gårde med husdyrhold (får og kvæg) benytter man meget maskinstation.

Der er sket meget i udviklingen siden mine forældre var her. Fåreavlen er stadig det primære landbrugsprodukt, men mælkeindustrien er snart på højde med fåreavlen i modsætning til planteavlen, der er aftagende og kun baseret på hjemmemarkedet.

Landbruget er generelt sundt økonomisk med fri markedshandel og jordpriser, der står i forhold til jordens afkast, men landbruget vil se nogle dramatiske ændringer, hvis arbejdslønnen steg til vore danske høje timelønninger, og det er måske det, der holder landet igang, for da New Zealand ligger så isoleret og fjernt fra alle markeder, skal der en stram økonomisk politik til for at sikre landets fremtidige eksport muligheder.

Med venlig hilsen
Jens Christian Skov Jensen.

Returadresse: Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænget 9, 2840 Holte

Middelalderfest på Gjorslev Slot

Gjorslev Slot på Stevns stod færdigt i 1396, og det markerer godsejer P.H. Tesdorpf med et stort middelalderarrangement i weekenden 29. og 30. juni 1996.

Der er begge dage åbent mellem kl. 9.00 og 18.00. Entreen er kr. 50.- for voksne og kr. 20.- for børn. Overskuddet tilfalder Folkekirkens nødhjælp.

Kl. 10.00 og kl. 14.00 - begge dage - tager Gjorslev bygherre biskop Peder Jensen Lodehar imod kongeligt besøg, nemlig dronning Margrethe den Første ledsaget af et fornemt følge.

På engen bag slottet vil der være ridderturneringer, og herefter udkæmpes et helt slag med deltagelse af middelalderens artilleri - en belejringsblide -, rytteri, bueskytter, slyngekastere og fodfolk.

Alt imens vil de almindelige gøremål, som nu hører et stort landbrug til, blive udført. Køer skal fodres og malkes, og gæs og får drives til græsning. Borgens tjenestepiger vasker tøj i voldgraven, og en ulydig staldkarl er måske endt i gabestokken.

På turen rundt møder man fremmede riddere og gejstlige, som er kommet herop i anledning af festlighederne. Afladssælgere vil kunne give een ren samvittighed, og mellem de historiske bygninger vil der være boder med middelaldervarer.

Gøglere og musikanter har lagt sig vejen forbi. Egnens kloge koner vil spå og sælge magiske urter samt helbrede liv og kurere diverse skavanker.

Forskellige håndværkere vil vise deres kunnen. I køkkenhaven - som er plantet til med planter fra middelalderens urtegarde - vil munken belære de interesserede om planternes gavnlige virkning og fortælle om sine elskede roser.

I borggården vil der blive opført et middelalderstykke, der efter tidens normer er folkeligt og festligt.

I slottets spillesal vil der være mulighed for at høre middelalderkoncerter med tidens store navne.

Middelalderfesten på Gjorslev taler til alle sanser, også smagssansen! Der vil være boder og telte med servering, også mad efter middelalderens opskrifter. Middelaldermad kan - efter bagsideredaktørens bedste skøn - ofte være en større oplevelse end nydelse, men man skal aldrig forsømme muligheden for at prøve noget nyt. OGN.

